

RAPORT EUROPEAN: Copiii români, cei mai expuși riscului de sărăcie sau excluziune socială din UE: aproape jumătate dintre ei se confruntă cu nutriție deficitară, acces inegal la educație și la servicii sociale. În toată statele UE, numărul copiilor la limita sărăciei a crescut cu 200.000, dintre care 25.000 din România

- *Copiii români sunt cei mai expuși riscului de sărăcie și excluziune socială, dintre toate statele UE, cu o rată de 41.5% (doi din cinci); la nivelul UE, unu din patru copii trăiește la limita sărăciei;*
- *În Finlanda și Danemarca, riscul de sărăcie sau de excluziune socială pentru copii a fost cel mai scăzut, în 2021 (13,2% și respectiv 14%);*
- *40% dintre gospodăriile din România au înregistrat o scădere a veniturilor comparativ cu 2021, în timp ce cheltuielile au crescut pentru 98% dintre ele;*
- *Riscul de sărăcie sau de excluziune socială este mult mai mare în zonele rurale decât în mediul urban: în 2021, rata a fost de 16,1% în orașele mari, 30,7% în urbanul mic și suburbii și 50,1% în zonele rurale;*
- *Doar 11% dintre elevii români cu vârste cuprinse între 6 și 14 ani sunt cititori fluvenți, în timp ce 42% dintre elevi sunt calificați drept "nefuncționali", ceea ce se apropie de analfabetism.*

București, 7 martie 2023: Riscul de sărăcie sau de excluziune socială a crescut pentru copiii din Uniunea Europeană, cu 0,4 puncte procentuale, de la 24,0 % la 24,4 %, între 2020 și 2021, cu rata cea mai ridicată în România – 41,5%, urmată la distanță de Spania 33,4%, în vreme ce în Finlanda și Danemarca a fost cel mai scăzut, în 2021 (13,2% și respectiv 14%), potrivit Eurostat¹. La nivelul Uniunii Europene, numărul copiilor care trăiesc în sărăcie sau excluziune socială a crescut în 2021 cu 200.000, ceea ce înseamnă că 19,6 milioane de copii din Uniune (unu din patru) se află în această situație, arată datele raportului Save the Children. Dintre aceștia, 12,5%, adică 25.000, sunt din România (Eurostat). În România, riscul de sărăcie sau de excluziune socială este mult mai mare în zonele rurale decât în mediul urban: în 2021, rata a fost de 16,1% în orașele mari, 30,7% în urbanul mic și suburbii și 50,1% în zonele rurale.

CUM STĂ ROMÂNIA: DATE CHEIE

În 2021, peste 1,5 milioane de copii din România (41,5% din numărul total al copiilor) creșteau în risc de sărăcie sau excluziune socială.

Riscul de sărăcie sau de excluziune socială este mult mai mare în zonele rurale decât în mediul urban. În 2021, rata a fost de 16,1% în orașele mari, 30,7% în urbanul mic și suburbii și 50,1% în zonele rurale.

Una din 10 familii nu și-a putut permite să își încălzească locuința în mod corespunzător în 2021 și aproape una din cinci nu și-a putut permite o masă hrănitoare².

¹ Eurostat, [Children at risk of poverty or social exclusion](#), September 2022.

² O masă cu carne, pui, pește (sau echivalent vegetarian) la fiecare două zile.

CRIZA COSTULUI VIEȚII

Un sondaj realizat în 2022³ privind impactul crizei economice asupra familiilor din România a evidențiat că **40% dintre gospodăriile au înregistrat o scădere a veniturilor comparativ cu 2021, în timp ce cheltuielile au crescut pentru 98% dintre familii.**

Majoritatea gospodăriilor au fost nevoite să cheltuiască mai mult pentru utilități, alimente, îngrijiri medicale și educație (transport la școală, rechizite și cărți). Gospodăriile consideră că trebuie să facă reduceri semnificative. Jumătate vor economisi bani de la utilități și hrană, ceea ce reprezintă un risc pentru bunăstarea copiilor.

Pe lângă presiunile asupra prețurilor la alimente și energie, mai mulți analiști spun că sprijinul financiar acordat de stat persoanelor strămutate din Ucraina, alături de revenirea la muncă și în învățământul superior cu prezență fizică după pandemia de Covid, va genera o presiune uriașă pe piața chiriilor, în special în marile orașe.

Guvernul României a distribuit vouchere electronice (finanțate prin FEAD) celor mai vulnerabile persoane și familii pentru alimente esențiale. De asemenea, a instituit o schemă complexă de compensații pentru sezonul de iarnă 2021/2022. Totuși, schema nu a favorizat familiile vulnerabile, întrucât compensațiile s-au bazat mai degrabă pe consum decât pe venit.

CRIZA CAUZATĂ DE COVID-19

Efectele pandemiei și criza costului vieții au avut un impact semnificativ asupra familiilor monoparentale și a celor numeroase: în 2019, 9,6% dintre familiile monoparentale erau expuse riscului de sărăcie. Procentul s-a dublat la 18,2% în 2020 și a crescut apoi la 23% în 2021.

În mod similar, când ne referim la incapacitatea de a-și permite o masă cu carne, pui, pește (sau echivalentul vegetarian) la fiecare două zile⁴, procentele din populația generală au crescut de la 14,2% în 2019 la 14,7% în 2020 și 19,2% în 2021, însă creșterea este mai dramatică în rândul familiilor cu trei sau mai mulți copii, de la 17,5% în 2019 la 23,6% în 2021.

CRIZA SCHIMBĂRILOR CLIMATICE

Deșertificarea, defrișările, pierderea biodiversității, poluarea aerului și a apei, epuizarea rezervelor de gaze și petrol și criza energetică fac deja parte din viața copiilor români.

Salvați Copiii România a contribuit la procesul de consultare lansat de Guvernul României pe tema schimbărilor climatice, la care au participat 272 de copii și tineri. 47% dintre copii au menționat că primesc informații despre schimbările climatice în școli, la materii precum biologie, geografie și științe, dar aceste informații nu fac decât să repete/să confirme ce au învățat deja acasă sau în contexte sociale. Copiii și-au exprimat, de asemenea, îngrijorarea cu privire la nivelul de cunoștințe, abilitățile și dorința cadrului didactic de a preda despre schimbările climatice într-un mod interactiv și interdisciplinar. Aceștia au mai

³ Cercetarea Salvați Copiii România s-a bazat pe un chestionar completat de un număr total de 3570 de persoane, dintre care 1942 copii, din 790 de gospodării. Chestionarele au fost administrate între 21 și 31 octombrie 2022 în 11 județe și Municipiul București.

⁴ Eurostat, [Inability to afford a meal with meat, chicken, fish \(or vegetarian equivalent\) every second day - EU-SILC survey](#), 2023.

subliniat că infrastructura școlară nu este un exemplu de loc prietenos cu mediul înconjurător, deoarece lipsesc spațiile verzi, deșeurile nu sunt colectate selectiv și lipsesc investițiile în surse de energie verde pentru școli.

La începutul lui 2022, Președinția României a prezentat un proiect de strategie națională privind educația în domeniul schimbărilor climatice și a inițiat un proces de consultare publică. În plus, în calendarul școlar a fost introdusă o "Săptămână verde", dedicată în întregime schimbărilor climatice.

EDUCAȚIA TIMPURIE

În anul școlar 2020/2021, numărul copiilor sub trei ani înscriși în sistemul de educație timpurie a scăzut cu 5.100 (de la 22.506 la 17.400), iar 97,5% dintre aceștia provin din mediul urban⁵. Rata de înscriere în învățământul preșcolar a scăzut de la 88,6% la 84,5%. Aceste tendințe descendente îngrijorătoare au început în 2016.

ACCES EGAL LA EDUCAȚIE

Testele naționale organizate în 2022 cu scopul de a depista problemele timpurii de alfabetizare arată rezultate slabe la învățatură în școlile din România⁶. Rezultatele arată că **doar 11% dintre elevii cu vârste cuprinse între 6 și 14 ani sunt cititori fluenți**, în timp ce **42% dintre elevi sunt calificați drept "nefuncționali", ceea ce se apropie de analfabetism**.

Discrepanțele dintre elevii din școlile din mediul rural și cei din mediul urban sunt, de asemenea, semnificative. Astfel, dacă ne uităm la rezultatele obținute la examenul de evaluare națională, observăm că, deși diferența dintre școlile din mediul urban și cele din mediul rural este puțin mai mică decât în anii precedenți, copiii care merg la școală în mediul rural continuă să obțină rezultate mai slabe decât colegii lor. Mai mult de o treime au obținut note sub 5 la matematică (36,16% față de 13,95% dintre elevii din școlile urbane), aproape un sfert au obținut note sub 5 la limba română (23,89% față de 7,9% dintre elevii din școlile urbane), iar aproape 30% au obținut o medie sub 5 (29,5% față de 10,05% dintre elevii din școlile urbane).

SĂNĂTATE

Ca un efect combinat al multiplelor vulnerabilități legate de accesul la sănătate, educație, servicii sociale și protecție, România se confruntă în continuare cu provocări grave legate de maternitatea timpurie.

Mii de fete și adolescente nasc și se confruntă cu riscuri semnificative pentru sănătate, educație și mijloacele de trai. În 2021, au fost înregistrate 745 de nașteri din mame sub 15 ani și 16.997 din adolescente între 15 și 19 ani. Astfel, aproape jumătate (45%) dintre mamele sub 15 ani din UE sunt din România. Evaluarea situației mamelor minore realizată de Salvați Copiii România⁷ arată că 4 din 10 mame și gravide minore nu au acces la servicii medicale de specialitate, 8 din 10 au abandonat școala, iar 2 din 10 au mai mult de un copil.

⁵ Ministerul Educației din România, Raport privind starea învățământului preuniversitar din România 2020-2021

⁶ European Commission, Education and Training Monitor 2022 Romania

⁷ Salvați Copiii România, Analiză privind situația mamelor și gravidelor sub 18 ani din zonele rurale defavorizate. 2022

Trebuie, de asemenea, menționat că fetele însărcinate cu vârsta sub 16 ani au nevoie și nu întotdeauna obțin acordul părinților pentru a accesa serviciile de sănătate, ceea ce duce la provocări suplimentare pentru sănătatea lor și a copiilor lor.

NUTRIȚIE

În **România**, procentul de persoane care nu își permit o masă care să includă carne, pui, pește (sau un echivalent vegetarian) la fiecare două zile a crescut de la 14,2% în 2019 la 19,2% în 2021. În cazul familiilor cu trei sau mai mulți copii, această cifră a crescut de la 17,5% în 2019 la 23,6% în 2021⁸, în timp ce în cazul familiilor monoparentale, procentul a crescut considerabil, de la 18,9 în 2019 la 31,4 în 2021.

Având în vedere creșterea prețurilor la alimente, este de așteptat ca situația copiilor și familiilor vulnerabile să se agraveze. Rezultatele sondajului Salvați Copiii România⁹ privind impactul crizei economice arată că, în toamna anului 2022, aproape jumătate (44%) dintre familiile vulnerabile cu copii nu reușeau să facă față cheltuielilor pentru hrană.

MĂSURI LUATE ÎN STATELE UE

Toate țările au luat măsuri pentru a contracara nu doar impactul pandemiei, ci și impactul crizei legate de costul vieții și al războiului dus de Rusia în Ucraina. Printre inițiative se numără alocații pentru copii, ajutoare pentru plata facturilor la energie, reglementarea prețurilor la energie, reduceri fiscale, reduceri pentru transportul public, tichete de masă și ajutoare pentru locuințe. În **Italia** și **Germania**, peste 1 miliard de euro și respectiv 2 miliarde de euro au fost alocate pentru a sprijini sistemul educațional, în timp ce în **Spania** guvernul a introdus noi prestații pentru copii și a majorat schema de venit minim garantat.

Politicile și resursele în domeniul sănătății publice și al sănătății mintale au fost stimulate. De exemplu, **Finlanda** a alocat mai multe resurse pentru sănătatea mintală a tinerilor, **Italia** a introdus un "bonus psihologic" pentru a susține costurile psihoterapiei, iar **Spania** a lansat o nouă strategie națională privind sănătatea mintală cu un buget de 100 de milioane de euro.

Gabriela Alexandrescu, Președinte Executiv Salvați Copiii România, a declarat: „*Este imperios necesar ca Guvernul României să aprobe, să pună în aplicare și să monitorizeze un plan strategic național coerent menit să asigure echitatea în educație pentru copiii aflați în situații vulnerabile și să consolideze sistemul de asistență socială pentru a sprijini copiii și familiile expuse riscului de sărăcie*”

RECOMANDĂRI:

Organizația Salvați Copiii solicită Guvernului României:

⁸ Eurostat, [Children at risk of poverty or social exclusion](#), 2022.

⁹ Salvați Copiii România - Cercetare realizată în 2022 pe baza unui chestionar completat de un număr total de 3570 de persoane, dintre care 1942 copii, din 790 de gospodării. Chestionarele au fost administrate între 21 și 31 octombrie 2022 în 11 județe și Municipiul București.

- Să acorde prioritate copiilor și familiilor vulnerabile în procesele de elaborare a politicilor și bugetelor și să sprijine autoritățile locale în combaterea sărăciei în rândul copiilor, în special prin consolidarea bugetării drepturilor copilului la nivel local.
- Să aprobe, să pună în aplicare și să monitorizeze un plan strategic național coerent menit să asigure echitatea în educație pentru copiii aflați în situații vulnerabile.
- Să consolideze sistemul de asistență socială pentru a sprijini copiii și familiile expuse riscului de sărăcie.
- Să direcționeze compensațiile/intervențiile de sprijin către familiile și copiii cei mai vulnerabili, în loc să opteze pentru măsuri cu caracter general.

Notă pentru redactori: Analiza Save the Children compară ratele de sărăcie a copiilor din 14 state europene, între 2020 și 2021 – 10 state din UE - Danemarca, Suedia, Finlanda, Germania, Țările de Jos, Italia, Spania, Lituania, Polonia, România și 4 state din afara UE – Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo și Islanda.

Persoana de contact: George Roman, Director Advocacy – **0722605904**, george.roman@salvaticopiii.ro.

Despre Salvați Copiii România

De 32 de ani, Salvați Copiii România construiește programe sociale, politici publice și practici solide în beneficiul copilului din România. Expertiza și complexitatea proiectelor la nivel național fac din organizație o instituție socială esențială, al cărei rol este medierea între societate și autoritatea publică, în beneficiul copilului. În cele peste trei decenii de activitate, Salvați Copiii a intervenit activ în societate, identificând soluții concrete pentru protejarea și sprijinirea copiilor vulnerabili, și a militat, în același timp, pentru o colaborare viabilă cu autoritățile decidente, pentru asigurarea interesului superior al copilului. Salvați Copiii și-a asumat rolul de supraveghere vigilentă a autorităților publice, în așa fel încât acestea să implementeze politici publice de durată care să corecteze cauzele care duc la vulnerabilizarea copiilor. Totodată, organizația a reușit să creeze rețele active de solidaritate, prin încurajarea responsabilității sociale a companiilor și a societății, în sens larg.

În calitate de membru al Save the Children, cea mai mare organizație independentă din lume care promovează drepturile copilului și care cuprinde 30 de membri și desfășoară programe în peste 120 de țări, VIZIUNEA noastră este o lume care respectă, pentru fiecare copil, dreptul său la supraviețuire, educație, protecție și participare, asumându-ne MISIUNEA de a obține progrese importante privind modul în care copiii sunt tratați și producerea schimbărilor imediate și de durată în viața acestora. Peste 2.920.000 de copii au fost implicați în programele și campaniile Organizației Salvați Copiii.